

**Verkennd onderzoek Flora- en
faunawet Rijbaanverdubbeling
Eektestraat fase 2
Gemeente Oldenzaal**

Definitief

Opdrachtgever:

Gemeente Oldenzaal
Postbus 354
7570 AJ Oldenzaal

Opdrachtnemer:

Eelerwoude B.V.
Mossendamsdwarsweg 3
7472 DB Goor
Tel.: 0547 263515 Fax: 2547-263315
e-mail: info@eelerwoude.nl
<http://www.eelerwoude.nl>

Project nr. 4767

<i>Opgesteld door</i>	<i>Gecontroleerd</i>	<i>Datum</i>
Gerard Lubbers	Sharon Boekhout	19 december 2010

INHOUD

1.	HUIDIGE SITUATIE EN PLANVORMING	1
1.1	Aanleiding en doel	1
1.2	Ligging en begrenzing onderzoeksgebied	1
1.3	Flora- en faunawet beschermt flora en fauna	1
1.4	Ruimtelijke ontwikkelingen	2
2.	ONDERZOEKSRESULTATEN EN ANALYSE	3
2.1	Methode	3
2.2	Flora en vegetatie	3
2.3	Vogels	4
2.4	Vleermuizen en overige zoogdieren	4
2.5	Amfibieën en vissen	5
2.6	Overige beschermde soorten	5
3.	EFFECTENBEOORDELING, CONCLUSIES EN ADVIES	6
3.1	Vooraf algemene en licht beschermde soorten in het plangebied aanwezig	6
3.2	Nader onderzoek noodzakelijk naar vleermuizen, huismus, gierzwaluw en flora	6
3.3	Afbakening	7

LITERATUUR

BIJLAGEN

1. HUIDIGE SITUATIE EN PLANVORMING

1.1 Aanleiding en doel

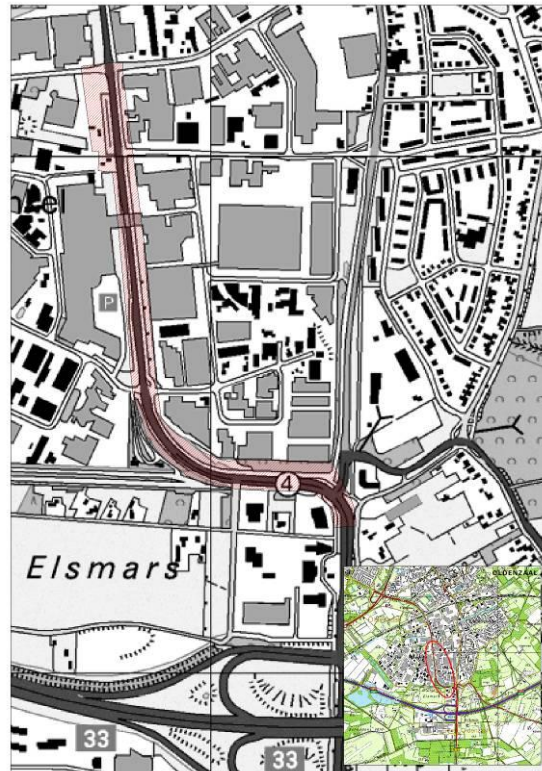
In oktober 2010 is in opdracht van de gemeente Oldenzaal een verkennend onderzoek ('quick-scan') uitgevoerd in het kader van de Flora- en faunawet voor de projectlocatie Eektestraat in Oldenzaal (figuur 1). Het onderzoek is noodzakelijk in verband met de voorgenomen rijbaanverdubbeling.

Doel van het onderzoek is om een beeld te krijgen van de aanwezige beschermde soorten, om aan de hand hiervan uitspraken te doen over de (mogelijke) effecten van de voorgenomen plannen en de eventueel noodzakelijke vervolgstappen.

Ten behoeve van het onderzoek is het projectgebied op 5 en 25 oktober 2010 overdag bezocht.

1.2 Ligging en begrenzing onderzoeksgebied

Het projectgebied ligt aan de zuidzijde van Oldenzaal en heeft betrekking op de Eektestraat vanaf de kruising met de Eekboerstraat/Edisonstraat (noordzijde) tot aan de Enschedesestraat (zuidzijde). Het onderzoek heeft betrekking op het in figuur 1 rood gearceerde gebied. De woningen ter hoogte van de Edisonstraat maken onderdeel uit van het plangebied. Op verschillende plaatsen is opgaand groen aanwezig in de vorm van bomenrijen en singels. Ter hoogte van de Kleibultweg ligt een beschoeide vijver langs de Eektestraat. Aan de overzijde van de weg ligt hier een weinig watervoerend, stromend beekje. Grote delen van het plangebied worden verlicht door straatverlichting.

Figuur 1. Ligging en begrenzing projectgebied Eektestraat (rode arcering). De inzet geeft de ligging van het projectgebied aan de zuidzijde van Oldenzaal weer (rode ovaal).

1.3 Flora- en faunawet beschermt flora en fauna

Elke ruimtelijke ontwikkeling of inrichting moet worden getoetst aan de Flora- en faunawet. De Flora- en faunawet voorziet in de bescherming van een aantal inheemse planten- en diersoorten en gaat hierbij uit van het 'nee, tenzij'-beginsel. Centraal hierbij staat de zorgplicht. De zorgplicht houdt in dat iedereen 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende planten en dieren en hun leefomgeving.

De Flora- en faunawet hanteert een driedeling in beschermingscategorieën:

1. tabel 1-soorten: de meest algemene soorten waarvoor een vrijstellingsregeling geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen. Dit betekent dat voor deze soorten geen ontheffing hoeft te worden aangevraagd.
2. tabel 3-soorten: strikt beschermde soorten: de Habitatrictlijnsoorten en een selectie van de zwaardere categorieën van de Rode Lijst.
3. tabel 2-soorten: een tussencategorie, de resterende beschermde soorten. Hiervoor geldt een vrijstelling wanneer wordt gehandeld volgens een goedgekeurde gedragscode. In andere gevallen kan voor deze soorten een ontheffing noodzakelijk zijn.

Vogels nemen in de Flora- en faunawet een bijzondere positie in. Vogels worden tijdens het broedseizoen beschermd door de Flora- en faunawet. Voor het aantasten van broedende vogels geldt een zware toets vergelijkbaar met tabel 3-soorten. Daarnaast zijn voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van een aantal vogelsoorten jaarrond beschermd (mits niet definitief verlaten). Het betreft nesten van boomvalk, buizerd, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, havik, huismus, kerkuil, oehoe, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer, steenuil, wespandief en zwarte wouw.

Voor een nadere toelichting op de Flora- en faunawet wordt verwezen naar de bijlagen.

1.4 Ruimtelijke ontwikkelingen

De nu volgende beschrijving is gebaseerd op het kaartbeeld '(Concept-)Voorstel Rijbaansverdubbeling Eektestraat vanaf Eekboerstraat tot aan Enschedesestraat (N733)' van de gemeente Oldenzaal d.d. 26-02-2010 en de mondelinge toelichting van de heer N. van Lokven van DHV. Binnen het plangebied vindt een rijbaanverdubbeling plaats. Hiertoe zal een deel van de aanwezige beplanting langs de weg moeten verdwijnen. Ook leidt dit mogelijk tot aanpassingen van de aanwezige vijver en beek. De situatie rond de woningen ter hoogte van de Edisonstraat die onderdeel uitmaken van het onderzoeksgebied

is

op

Foto's 1 t/m 4. Overzicht projectgebied (situatie oktober 2010).

dit moment nog onduidelijk. Aangenomen wordt dat de wegaanpassing leidt tot het betrekken van de woningen bij het plangebied door middel van aankoop.

2. ONDERZOEKSRESULTATEN EN ANALYSE

2.1 Methode

Het projectgebied is op 5 oktober 2010 (overdag) bezocht. Aanvullend is de omgeving van de beek bezocht op 25 oktober 2010. De veldbezoeken waren verkennend van aard, waarbij aan de hand van aanwezige terreintypen het voorkomen van beschermde planten- en diersoorten is bepaald dan wel ingeschat.

Naast de informatie die verkregen is met het veldbezoek is gebruik gemaakt van informatie uit literatuurbronnen (verspreidingsatlassen etc.) en de informatie uit een quick-scan van Eelerwoude uit 2008 van een aangrenzende projectlocatie langs de Eektestraat (*Eelerwoude, april 2008*).

2.2 Flora en vegetatie

Verspreid langs de Eektestraat is opgaande beplanting aanwezig. De beplanting is over het algemeen van vrij jonge leeftijd, de meeste bomen hebben een diameter tot 20 tot 40 cm op borsthoogte. Eik en berk vormen de meest toegepaste boomsoorten. In singels groeien inheemse struikvormers als lijsterbes, vuilboom en hazelaar.

In de wegbermen komen diverse plantensoorten voor die kenmerkend zijn voor schrale, voedselarme omstandigheden. Het gaat om vrij algemene soorten als biggekruid en duizendblad, maar plaatselijk komen ook bijzondere soorten voor zoals struikheide, kruipbrem en hazepootje. Op één locatie werd een exemplaar van de hertshoornweegbree aangetroffen, een zoutminnende kustplant die in het binnenland plaatselijk vrij algemeen voorkomt in bermen waar strooizout wordt gebruikt. Bijzonder is ook de aanwezigheid van een exemplaar van de beschermde lange ereprijs (tabel 2 Flora- en faunawet) in een berm ter hoogte van de woonboulevard. Gelet op de groeiplaats en de habitus gaat het echter om een verwilderd exemplaar uit een tuin in de omgeving. In deze situatie valt de plant niet

Foto's 5 t/m 7. Watergang met duizendknoopfonteinkruid (midden) en pilvaren (onder).

onder de bescherming van de Flora- en faunawet.

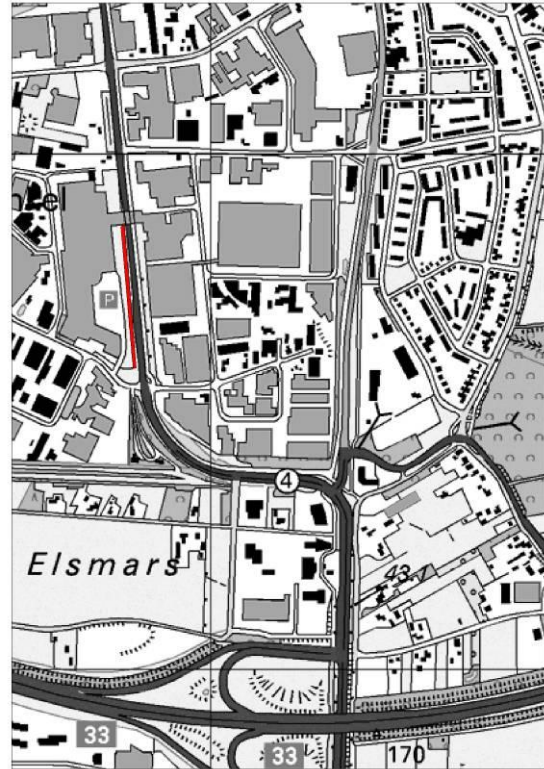
Langs de Eektestraat zijn over een grote lengte ondiepe greppels en sloten aanwezig,

die tijdens drogere perioden in het jaar droogvallen. De vegetatie hier is opvallend soortenrijk. Zo komen er in een vochtige slootkant tussen de Schelmaatstraat en Kleibultweg minder algemene soorten voor als watermunt, moeraswalstro, kale jonker, echte koekoeksbloem, wilde bertram en beekpunge. In de vijver ten zuiden van de Kleibultweg is veel algenbloei aanwezig. In en langs de vijver staan soorten van vrij voedselrijke wateren zoals lisdodde, liesgras en gele plomp.

Bijzonder is de vegetatie die aanwezig is in een ondiepe greppel ter hoogte van de woonboulevard. In de greppel groeien honderden exemplaren van de zeldzame (maar niet beschermde) pilvaren (foto 6). Het is een kritische soort die vooral groeit op voedselarme zand- en leembodems die periodiek droogvallen. De pilvaren is gebonden aan fosfaat- en carbonaatarm water, wat vaak aanwezig is op plaatsen waar (ondiepe) kwel optreedt. De aanwezigheid van kwel blijkt ook uit het massale voorkomen van duizendknoopfonteinkruid. De pilvaren komt vaak samen voor met andere kritische plantensoorten zoals vlottende bies, moerashertshooi en de strikt beschermde drijvende waterweegbree (tabel 3 Flora- en faunawet / HRL bijlage 4-soort). De drijvende waterweegbree is zeker op plaatsen waar sterk gelijkende soorten als duizendknoopfonteinkruid aanwezig is, erg lastig te ontdekken en te determineren. Het tijdstip van het veldbezoek (oktober) was in die zin ook niet optimaal. Nader onderzoek is noodzakelijk om te bepalen of in de greppel drijvende waterweegbree voorkomt. Geadviseerd wordt om dan ook de wegbermen en oevers te inventariseren. Mogelijk komen hier beschermde soorten als grasklokje en zwanebloem voor (tabel 1 Flora- en faunawet), en ook de aanwezigheid van een soort als gevlekte orchis (tabel 2 Flora- en faunawet) kan niet op voorhand worden uitgesloten.

2.3 Vogels

Tijdens het veldbezoek zijn in het gebied algemene broedvogelsoorten als merel, vink, pimpelmees, koolmees en houtduif waargenomen. Er zijn geen vogelsoorten aangetroffen die jaarrond van hun

Figuur 2. Ligging groeiplaats van pilvaren (rode lijn).

verblijfplaatsen gebruik maken (zgn. 'jaarrondsoorten'). Het gaat met name om soorten als roofvogels en uilen. Voor deze soorten is het plangebied ongeschikt door een combinatie van ligging in een sterk verstedelijkte omgeving langs een drukke verkeersweg, de beperkte omvang van leefgebied en de vrij jonge leeftijd van de beplanting. Ook de huismus behoort tot de groep van jaarrondsoorten en kan in principe voorkomen in en rond de woningen aan de noordzijde van het plangebied. Dit geldt ook voor de gierzwaluw, al lijken de woningen voor deze soort weinig geschikt.

2.4 Vleermuizen en overige zoogdieren

In en rond het plangebied kunnen een aantal strikt beschermde vleermuissoorten worden verwacht. Alle Nederlandse vleermuizen genieten in de Flora- en faunawet een strikte

bescherming. Door de aanwezigheid van veel straatverlichting en de beperkte aanwezigheid van jachtgebied in de vorm van bosranden, houtwallen en waterelementen, zal het vermoedelijk gaan om kleine aantallen van (vrij) algemene en minder kritische soorten als gewone dwergvleermuis en laatvlieger. Voor boombewonende soorten zijn enkele potentieel geschikte koloniebomen aanwezig. Voor een gebouwbewonende soort als gewone dwergvleermuis zijn binnen het plangebied verschillende potentieel geschikte gebouwen aanwezig. De aanwezigheid van vliegroutes kan door de aanwezigheid van de opgaande groenelementen op verschillende plaatsen langs de weg niet op voorhand worden uitgesloten. Uit de (ruime) omgeving van het plangebied zijn uit eerdere onderzoeken door Eelerwoude waarnemingen van gewone dwergvleermuis, laatvlieger en rosse vleermuis bekend.

Langs de Eektestraat is tijdens het veldbezoek een doodgereden haas gevonden en zijn meerdere molshopen aangetroffen. Binnen het plangebied is in beperkte mate geschikt leefgebied aanwezig voor algemene en licht beschermde soorten als egel, konijn, bosmuis, rosse woelmuis en huisspitsmuis. Het is waarschijnlijk dat het plangebied onderdeel uitmaakt van het leefgebied van soorten als bunzing, vos en steenmarter. Het gaat met uitzondering van steenmarter (tabel 2-soort) om licht beschermde soorten (tabel 1). Aanwezigheid van verblijfplaatsen van steenmarter is niet waarschijnlijk, ook niet in de woningen aan de noordzijde van het plangebied. Voor een soort als eekhoorn (tabel 2 Flora- en faunawet) is door de beperkte leeftijd en oppervlakte van de beplanting grenzend aan een drukke verkeersweg geen geschikt leefgebied aanwezig. De beek bestaat uit kort gemaaide, steile oevers en is maar weinig watervoerend. Voor een kritische en strikt beschermde soort als waterspitsmuis (tabel 3 Flora- en faunawet) is het een ongeschikt leefgebied. Hetzelfde geldt voor andere strikt beschermde soorten als das en veldspitsmuis.

2.5 Amfibieën en vissen

Binnen het plangebied is een vijver en een weinig watervoerende beek aanwezig. In en rond de vijver kunnen algemene en licht beschermde soorten als bruine kikker, bastaardkikker, gewone pad en kleine watersalamander worden verwacht (tabel 1 Flora- en faunawet). Voor kritische en strikt beschermde soorten als poelkikker en kamsalamander lijkt de vijver een weinig geschikt leefgebied. Aan- of afwezigheid van deze soorten kan echter niet op voorhand worden uitgesloten. Beide soorten komen in de omgeving van Oldenzaal plaatselijk vrij algemeen voor, in een aantal situaties in vergelijkbare waterelementen zoals deze vijver. De vijver grenst aan de overzijde van de Eektestraat aan het (voormalige) buitengebied van Oldenzaal waar beide soorten voorkomen. Nader onderzoek is noodzakelijk om een beeld te krijgen of deze soorten hier al dan niet aanwezig zijn.

De beek is ongeschikt als voortplantingsbiotoop voor amfibieën. Beschermde vissoorten zoals kleine modderkruiper (tabel 2 Flora- en faunawet) worden hier niet verwacht. Wel is de beek geschikt voor een soort als biermpje. Deze soort behoort sinds april 2010 echter niet meer tot de beschermde vissoorten.

2.6 Overige beschermde soorten

De overige in de Flora- en faunawet opgenomen soorten zijn dusdanig zeldzaam en grotendeels gebonden aan specifieke biotopen als heide, hoogveen, laagveen en beken, dat het niet waarschijnlijk is dat de projectlocatie voor deze soorten een functie vervult.

3. EFFECTENBEOORDELING, CONCLUSIES EN ADVIES

3.1 Vooral algemene en licht beschermde soorten in het plangebied aanwezig

Geconcludeerd wordt dat het projectgebied een geschikt leefgebied vormt voor een beperkt aantal beschermde soorten. Het gaat vooral om algemene en licht beschermde soorten, vogel- en zoogdiersoorten. Met de voorgenomen ontwikkelingen gaat voor deze soorten weliswaar leefgebied verloren, maar van negatieve effecten op populaties is geen sprake. Wel kunnen op individueel niveau negatieve effecten optreden, bijvoorbeeld door verlies van leefgebied. Na de rijbaanverdubbeling ontstaat naar verwachting ook weer nieuw leefgebied, bijvoorbeeld door de aanplant van nieuwe groenelementen.

Licht beschermde soorten zijn niet ontheffingsplichtig

De rijbaanverdubbeling zal leiden tot een (tijdelijke) verstoring en vernieling van geschikt leefgebied van een aantal algemeen voorkomende, licht beschermde soorten (tabel 1-soorten). Deze licht beschermde soorten behoren tot de categorie 'niet ontheffingsplichtig bij ruimtelijke ingrepen'. Wel geldt ook voor deze soorten de algemene zorgplicht. Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is voor deze soorten niet aan de orde.

Bij vogels met name broedlocaties beschermd

Voor alle beschermde, inheemse (ook de algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt vanuit de Flora- en faunawet een verbod op handelingen die nesten of eieren beschadigen of verstoren. Ook handelingen die een vaste rust- of verblijfplaats van beschermde vogels verstoren zijn niet toegestaan. In de praktijk betekent dit dat verstorende werkzaamheden alleen buiten het broedseizoen¹ uitgevoerd mogen worden. In verband met de mogelijke aanwezigheid van de huismus en de gierzwaluw is nader onderzoek noodzakelijk.

In de sinds augustus 2009 geldende 'Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten' zijn in bijlage 5 van deze lijst een aantal vogelsoorten opgenomen die ook binnen het plangebied zijn aangetroffen dan wel te verwachten. Het gaat om een groep van broedvogelsoorten die vaak terugkeert naar de plaats waar ze hebben gebroed, maar die over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats door bijvoorbeeld ruimtelijke ontwikkelingen verloren is gegaan, uit te wijken naar andere locaties in de omgeving. In deze situatie gaat het ondermeer om pimpelmees, koolmees, zwarte kraai en ekster. Gelet op de beperkte omvang van de projectlocatie en het zeer beperkte aanbod aan geschikte nestlocaties voor deze soorten binnen het projectgebied, gaat het om slechts enkele broedparen van genoemde, algemeen voorkomende soorten. Compenserende maatregelen of het aanvragen van een ontheffing, omdat een negatief effect wordt verwacht op de lokale of regionale populatie van de soort, is dan ook niet aan de orde. Daarbij komt dat na planrealisatie (op termijn) ook weer nieuw leefgebied voor deze en andere vogelsoorten zal ontstaan.

¹ In het kader van de Flora- en faunawet wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum. Globaal gaat het echter om de periode van 15 maart tot 15 juli.

3.2 Nader onderzoek noodzakelijk naar vleermuizen, huismus, gierzwaluw en flora

Vleermuizen

Bij wijzigingen in de situatie rond de gebouwen in de oksel van de Edisonstraat/Eektestraat kunnen negatieve effecten optreden op verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuissoorten als gewone dwergvleermuis en laatvlieger. Nader onderzoek moet uitwijzen of deze panden een functie hebben als verblijfplaats voor deze (strik) beschermde

soorten. Noodzakelijk is het ook om de opgaande beplanting langs de Eektestraat te onderzoeken. De lijnvormige beplantingen kunnen een functie hebben als vliegroute voor vleermuizen van en naar hun foerageergebieden en verblijfplaatsen in de omgeving.

Het nadere onderzoek naar vleermuizen dient te worden uitgevoerd volgens het landelijk geldende onderzoeksprotocol, zoals geactualiseerd door de Gegevens Autoriteit Natuur (GAN), het Netwerk Groene Bureaus (NGB) en de Zoogdiervereniging in maart 2010. Vooralsnog lijkt te kunnen worden volstaan met twee veldrondes in de kraamperiode (mei-juli) en twee veldrondes in de baltsperiode (augustus-september).

Broedvogels

In verband met mogelijk negatieve effecten op verblijfplaatsen van huismus en gierzwaluw in de te slopen woningen is nader veldonderzoek noodzakelijk. Voor onderzoek naar broedvogels is in principe nog geen onderzoeksprotocol van kracht. Inventarisaties vinden in de regel plaats aan de hand van territoriumkartering (*van Dijk, 2004*). Veldonderzoek naar huismus vindt overdag plaats in de periode van 1 maart tot 15 mei in één tot twee veldrondes. Veldonderzoek naar gierzwaluw vindt vooral plaats op warme zomeravonden in periode van 1 juni tot 15 juli in één tot twee veldrondes.

Flora

Nader onderzoek is noodzakelijk naar de mogelijke aanwezigheid van de strikt beschermde drijvende waterweegbree. Gelet op de bijzondere flora op diverse locaties in de wegbermen en slootkanten, wordt geadviseerd om tijdens dit veldonderzoek ook aandacht te besteden aan andere beschermde plantensoorten zoals grasklokje, zwanebloem en de mogelijke aanwezigheid van orchideeën. Een veldonderzoek in één veldronde in de periode juni-juli lijkt vooralsnog te volstaan.

3.3 Afbakening

De initiatiefnemer of opdrachtgever is verantwoordelijk voor het gebruik van de rapportage. Eelerwoude aanvaardt geen aansprakelijkheid voor de inhoud, interpretaties of conclusies indien gebruik wordt gemaakt van deelaspecten of gedeelten van deze rapportage zonder verwijzing naar de volledige rapportage. Bovendien aanvaardt Eelerwoude geen aansprakelijkheid voor kosten en vertraging die optreden door het voorkomen van beschermde flora en fauna en de gevolgen die de wet daaraan stelt.

Tot slot wordt opgemerkt dat veranderingen in de situatie binnen het plangebied of in de planvorming kunnen leiden tot andere inzichten en daarmee tot wijziging van deze conclusies. Ook is het mogelijk dat zich gedurende het planproces of tijdens de uitvoering nieuwe soorten in het gebied vestigen.

LITERATUUR

Bode, A.D., Dijkstra, A.J., Hoekstra, B; Hoeve, R., Zollinger, R., Bureau Natuurbalans/Limes Divergens, 1999. *De zoogdieren van Overijssel. Voorkomen, verspreiding en ecologie van de in het wild levende zoogdieren.* Waanders Uitgevers, Zwolle.

Eelerwoude, april 2008. *Quick-scan Flora- en faunawet projectlocaties Ossenmaatstraat, Eektestraat en Enschedesestraat, gemeente Oldenzaal.* Eelerwoude, Goor.

Koninklijke Vermande, 1999-2006, *Planten en dieren, Flora- en faunawet, band 1, 2, 3 en 4*, SDU Uitgeverij, Den Haag

Limpens, H. K, Mosterd & W. Bongers, 1997. *Atlas van de Nederlandse vleermuizen, onderzoek naar verspreiding en ecologie*, KNNV Uitgeverij, Utrecht.

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2004, *501 Algemene Maatregel van Bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen*, Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden.

BIJLAGE 1. FLORA- EN FAUNAWET

Inleiding

Per 1 april 2002 is de Flora- en faunawet in werking getreden. In deze wet, gepubliceerd op 14 juli 1998 in het Staatsblad 402, is de soortbescherming geregeld van in Nederland inheemse in het wild voorkomende dier- en plantensoorten. De wet sluit aan op de Europese natuurregelgeving (Natura 2000). De wet is in plaats gekomen voor de Jachtwet, de Vogelwet 1936, de soortenparagraaf uit de Natuurbeschermingswet, de Wet bedreigde uitheemse dier- en plantensoorten en de soortbeschermingscomponent uit de Europese Habitatrichtlijn en de Europese Vogelrichtlijn. Deze Europese soortenbescherming heeft met de Flora- en faunawet dus een Nederlandse vertaling gekregen.

Zorgplicht

De Flora- en faunawet gaat over de bescherming van ongeveer 500 planten- en diersoorten, van de 36.000 soorten die in Nederland voorkomen. Het uitgangspunt van de wet is dat geen schade mag worden gedaan, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het 'nee, tenzij-principe'). Centraal staat hierbij de zorgplicht, wat inhoudt dat iedereen 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende dieren en planten en hun leefomgeving. De wet erkent hierbij de intrinsieke waarde van de in het wild voorkomende dier- en plantensoorten. Alle soorten hebben een eigen rol in het ecosysteem en dragen bij aan de biodiversiteit. Dat betekent dat voor de wet alle dieren en planten van onvervangbare waarde zijn en dat daar dus zorgvuldig mee omgegaan moet worden. Het gevolg is onder andere, dat iedereen die redelijkerwijs weet of kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor beschermde dier- of plantensoorten worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten, dan wel naar redelijkheid alle maatregelen te nemen om die gevolgen te voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

Beschermde soorten

Via de Flora- en faunawet worden de volgende planten- en diersoorten beschermd:

- ruim 100 inheemse plantensoorten die van nature in Nederland in het wild voorkomen;
- alle soorten vogels die van nature op het grondgebied van de lidstaten van de EU in het wild voorkomen;
- alle zoogdieren die van nature in Nederland in het wild voorkomen, met uitzondering van bruine rat, zwarte rat en huismuis;
- alle amfibieën en reptielen die van nature in Nederland in het wild voorkomen;
- vissen, en schaal- en schelpdieren voor zover ze niet onder de Visserijwet vallen;
- bepaalde soorten insecten (bijvoorbeeld vlinders, libellen en mieren);

Als beschermde inheemse soort kunnen door middel van algemene maatregel van bestuur worden aangewezen. Het gaat om soorten die van nature in Nederland voorkomen en: die in hun voortbestaan bedreigd of gevaar lopen in hun voortbestaan bedreigd worden; mogelijk in hun voortbestaan bedreigd worden door overmatige benutting en die uit Nederland zijn verdwenen, maar waarvan de kans op terugkeer reëel is.

Verbodsbepalingen

Om de instandhouding van de wettelijk beschermde soorten te waarborgen, moeten negatieve effecten op die instandhouding voorkomen worden. Welke negatieve effecten dat precies zijn, kan niet in een lijst opgesomd worden. Dat is afhankelijk van soort, locatie en aard van de ingreep. Om die bescherming toch enigszins concreet te maken, zijn een aantal voor planten en dieren schadelijke handelingen als verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet opgenomen. De belangrijkste artikelen zijn:

- Artikel 8: het is verboden beschermde planten te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
- Artikel 9: het is verboden beschermde dieren te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
- Artikel 10: het is verboden beschermde dieren opzettelijk te verontrusten.
- Artikel 11: het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde dieren te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
- Artikel 12: het is verboden eieren van beschermde dieren te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Ontheffing

Bij werkzaamheden waarbij een schadelijk effect optreedt voor beschermde soorten, is een ontheffing of vrijstelling nodig op de in de wet gestelde verbodsbepalingen (artikel 8 tot en met 18). In artikel 75 van de Flora- en faunawet wordt de mogelijkheid geboden om ontheffing aan te vragen op de verbodsbepalingen. De bevoegdheid om een ontheffing te verlenen in het kader van artikel 75 van de Flora- en faunawet ligt bij de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Een aanvraag tot ontheffing kan worden ingediend bij Dienst Regelingen van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

Bij de ontheffingverlening gelden, afhankelijk van de status van de soort, verschillende voorwaarden waaraan voldoen moet worden. Onderscheid wordt gemaakt in een lichte toets en een uitgebreide toets.

De **lichte toets** geldt voor algemene soorten en overige soorten (categorie 1 en 2; zie vrijstelling). De lichte toets houdt in dat de werkzaamheden het voortbestaan van de soort niet in gevaar mogen brengen (doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding).

De **uitgebreide toets** geldt voor soorten die in bijlage IV van de Habitatrictlijn zijn opgenomen, voor soorten van bijlage 1 AMvB artikel 75 en voor beschermde vogelsoorten (categorie 3; zie vrijstelling). De uitgebreide toets houdt in dat:

- de werkzaamheden het voortbestaan van de soort niet in gevaar mogen brengen (doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding) en
- er geen alternatief is voor de activiteiten en
- er sprake is van groot maatschappelijk belang (zoals volksgezondheid, openbare veiligheid et cetera) en
- de werkzaamheden zodanig worden uitgevoerd dat er sprake is van zorgvuldig handelen.

Vrijstelling

In het *'Besluit houdende wijziging van een aantal algemene maatregelen van bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen'*, ook wel AMvB artikel 75 genoemd, zijn (onder andere) een aantal wijzigingen rondom ontheffingen en vrijstellingen beschreven. In het kort houdt de wijziging in dat niet altijd meer een ontheffing noodzakelijk is. De vrijstellingsregeling bevat vrijstellingen voor activiteiten die vallen onder:

- bestendig beheer en onderhoud (ook in landbouw en bosbouw),
- bestendig gebruik en
- ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Welke voorwaarden verbonden zijn aan de vrijstelling hangt af van de dier- of plantensoorten die voorkomen.

Hierbij is onderscheid gemaakt in drie categorieën, waarin soorten zijn ingedeeld op basis van zeldzaamheid en kwetsbaarheid.

Tabel 1 – Algemene soorten

Voor deze soorten geldt de lichtste vorm van bescherming. Als de werkzaamheden of activiteiten vallen onder de hierboven beschreven activiteiten, dan geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen van Artikel 8 tot en met 12 van de Flora- en faunawet. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. De aanvraag wordt beoordeeld volgens de lichte toets. Uiteraard geldt wel de algemene zorgplicht.

Tabel 2 – Overige soorten

Deze soorten genieten een zwaardere bescherming. Er geldt alleen een vrijstelling als sprake is van werkzaamheden of activiteiten zoals hierboven beschreven én indien gehandeld wordt volgens een, door de Minister van LNV, goedgekeurde gedragscode. Indien niet gewerkt wordt volgens een gedragscode, kan het aanvragen van een ontheffing noodzakelijk zijn. De aanvraag wordt beoordeeld volgens de lichte toets, waarbij wordt gekeken naar de gunstige staat van instandhouding.

Tabel 3 – Soorten, genoemd in bijlage IV van de Habitatrictlijn en in bijlage 1 AMvB artikel 75

Deze soorten genieten de zwaarste bescherming. Ook al is sprake van werkzaamheden zoals hierboven beschreven, dan hangt het van de precieze aard van de werkzaamheden en van de betrokken soort(en) af of een vrijstelling met gedragscode geldt, of een ontheffing noodzakelijk is. Voor de soorten die zijn genoemd in bijlage IV van de Habitatrictlijn wordt geen ontheffing verleend bij ruimtelijke ontwikkelingen. Voor de soorten van bijlage 1 geldt dat bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting voor verstoring altijd een ontheffing moet worden aangevraagd. De aanvraag wordt beoordeeld volgens de uitgebreide toets.

Vogels

Vogelsoorten zijn niet opgenomen in de hierboven genoemde categorieën. Voor verstoring van vogels en vogelnesten wordt geen ontheffing verleend voor ruimtelijke inrichting of ontwikkeling en niet voor dwingende redenen van openbaar belang. Voor vogels geldt dat u alleen ontheffing kunt krijgen op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Dat zijn: bescherming van flora en fauna, veiligheid van het luchtverkeer, volksgezondheid of openbare veiligheid. Buiten het broedseizoen mogen de nestplaatsen, zonder ontheffing,

worden verstoord. Daarbij geldt geen standaardperiode voor het broedseizoen. Van belang is of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum. De meeste vogels broeden tussen medio maart en medio juli. Van een (beperkt) aantal vogels is de nestplaats jaarrond beschermd. Op de volgende categorieën gelden de verbodsbepalingen van artikel 11 van de Flora- en faunawet het gehele seizoen:

- 1 Nesten die binnen en buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats.
- 2 Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop.
- 3 Nesten van vogels die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing.
- 4 Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen.

Nesten die niet het hele jaar door zijn beschermd in de 'Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten' worden de volgende soorten aangegeven als categorie 5. Deze zijn buiten het broedseizoen niet beschermd. Categorie 5-soorten zijn wel jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

- 5 Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Mitigatie

Negatieve effecten en daarmee een ontheffingsaanvraag kunnen worden voorkomen door voorafgaand aan het project mitigerende (= verzachtende) maatregelen op te stellen en uit te voeren. Het gaat dan om het behoud van de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort.

